

Overweging 8 november 2015

geloofsoverdracht

Lezingen voor de viering van H. Willibrord, apostel van de Nederlanden: Jesaja 52, 7-10; Hebreëën 13, 7-17; Matteus 25, 14-34.

Hoe zouden wij geloven, wanneer we niet het geloof door anderen zouden hebben ontvangen. Theologisch mag geloof dan wel genadegave zijn, maar in de praktijk leren we de betekenis en de inhoud van geloven door authentieke getuigen en verkondigers. Of wij door hen tot geloof komen en of wij het geloof in de omstandigheden van ons leven bewaren en verdiepen, dat is genade.

Willibrord en ook Lebuinus horen tot de verkondigers, niet tot de bloedgetuigen. Waarschijnlijk schelen de twee precies een generatie. Willibrord was de zoon van tot het christendom bekeerde ouders. Hij werd door zijn vader als oblaat aangeboden aan het benedictijnerklooster van Ripon bij York. Toen hij wat ouder was ging hij naar een klooster in Ierland waar hij een behoorlijk ascetisch leven leidde. Enige tijd na zijn wijding tot priester ging hij pelgrimeren en kwam zo aan in de Lage Landen bij Katwijk om het Evangelie te verkondigen onder de Friezen.

Ook Lebuinus is opgegroeid in het klooster Ripon waar hij dezelfde spirituele vorming kreeg als eerder Willibrord. Na zijn aankomst in de Lage Landen ontving hij van de bisschop van Utrecht de opdracht om samen met Marcellinus het evangelie te verkondigen in de streken ten oosten van de IJssel.

Het peregrineren, het pelgrimeren voor God, is een opmerkelijk onderdeel van de Keltische monastieke spiritualiteit. Het gaat daarbij, volgens een essay van Greg Valerio over de oorsprong van dit pelgrimeren, om meer dan missioneren. Daarom is het zinnig iets over de Keltische christelijke spiritualiteit te vertellen.

De ascese neemt daarin een belangrijke plaats. Het grondkenmerk van de ascese is niet de kastijding van de zinnen, ook al wordt dat vaak gedacht. Dat is hooguit de methode. Het in de eerste plaats zich losmaken van bindingen door middel van oefening (het Griekse askeoo betekent oefenen, zich inspannen). Dit om zich geheel te kunnen richten op het ene noodzakelijke en De Ene. Je ook fysiek losmaken van een vaste woonplaats, van veiligheid en vaste relaties, familie- en vriendschapsbanden kan daarin een plek hebben. Zo'n tocht kan tegelijk ook ondernomen worden als een boetedoening voor wie te zeer gehecht is aan de plaats waar hij verblijft. Bovendien is het in overeenstemming met de gedachte dat we allen ballingen zijn in deze wereld en hier geen vaste woonplaats hebben.

Later in de Middeleeuwen overheerst bij een pelgrimage het boetekarakter. Men maakte een reis naar een heilige plaats (tot Rome en het heilig land aan toe) bij wijze van penitentie. Sommigen lieten de pelgrimstocht door anderen uitvoeren. Deze praktijk blijkt ook uit de Canterbury Tales.

Omdat de ascese, dit onderweg zijn, binnen de Keltisch monastieke traditie in dienst staat van het Godsrijk, is de stap naar een missiereis al gauw gemaakt. Om arm als de arme Jezus te gaan trekken met weinig anders dan een kruis en een Evangelieboek om op te roepen tot bekering en de nabijheid van het Godsrijk te verkondigen.

Dit peregrineren is tegelijk ook een weg van persoonlijke zuivering. Het symboliseert de tocht naar het hemels vaderland. Door de woestijn, over de woedende zee. Het beeld is gevat in de Keltische verhalencultuur. Het land aan de overzijde van het water waar men na de dood heen zou gaan. Zo wordt pelgrimeren ook een sterven aan dit leven en een op weg zijn naar de uiteindelijke bestemming.

Dit reizen en pelgrimeren van de verkondigers van het geloof is op geen enkele manier vergelijkbaar met het trekken zonder vaste woon- of verblijfplaats van de vluchtelingen in onze dagen. De verkondigers deden het uit vrije wil en met het oog op hun zieleheil. Zij kwamen iets brengen, namelijk de christelijke boodschap en genoten veelal de bescherming van de landheer. Voor zover deze tenminste de stammen in zijn regio in de hand kon houden, wat getuige de aanslagen op de geloofsverkondigers, Bonifatius bv., niet altijd het geval was.

De vroeg- middeleeuwse verkondigers waren zeer gedreven mensen die ook een eigen spiritueel belang hadden bij hun reis. Zij waren doordrenkt van geloofsijver en het verlangen om zich in te zetten voor de groei van het Evangelie. In die zin zijn zij beter te vergelijken met de apostelen dan met degenen die in de beeldspraak van het evangelie thuis op de bezittingen passen en deze op kapitalistische wijze vermeerderen. Met de mensen uit de evangelietekst echter zijn zij bereid risico's te nemen om wat hun is toevertrouwd te vermeerderen. Het Woord van het evangelie is hun gegeven om het te verkondigen en om mensen voor Christus en het Godsrijk te winnen. Dit afgezien van hoe wij daar nu over zouden denken, over zo'n missioneren.

Precies dit laatste maakt de verkondiging van ons geloof voor ons zo problematisch. We vinden dat we anderen niet onze overtuiging mogen opdringen. Maar vaak is dat een rationalisering van onze verlegenheid. We voelen ons er ongemakkelijk bij om over ons geloof te praten en blijven liever in onze comfortzône zitten waarin we ons thuis voelen. We durven niet geestelijk te pelgrimeren. Eigenlijk vinden we ook dat geloof een privé-aangelegenheid is. Maar dat is een misvatting. Geloven blijft niet achter de voordeur. Het treedt het publieke domein binnen in de keuzes die wij maken, het verschijnt op de terreinen waarop wij ons voor het gemenebest inzetten, in de gesprekken die we met anderen voeren, in de politieke standpunten die we hebben, in onze maatschappelijke bewogenheid. We kunnen ons geloven niet separeren van de mens die we zijn. Daarom is ons leven ook een getuigenis van hetgeen wij geloven. Wij verkondigen door te getuigen in woord en daad. En dat draagt bij aan het perspectief waarin we de menselijke samenleving plaatsten. In die zin is geloof ook altijd politiek.

De profetenlezing uit Jesaja 52 horen we ook met Kerstdag. Het in de wereld komen van God in zijn Messias. Het doorbreken van zijn heil in menselijke gestalte. Dat is de essentie van verkondiging en getuigenis. Het zichtbaar maken van heil. Niet achter de voordeur, maar tot in alle uithoeken van de aarde, zoals Jesaja zegt. Zo leven dat mensen blij zijn wanneer ze ons zien komen, welkom als de vreugdebode die vrede meldt. Op grond van ons geloof in Gods toekomst zijn wij geroepen om voor onze medemensen met een goed bericht (een euangelia) te komen en voor de wereld met een boodschap van heil.

Hoogdravende woorden? Misschien. Maar we moeten de lat niet te laag leggen. Ons perspectief is immers het koninkrijk van gerechtigheid en vrede. Daar staan we op gericht en in die richting handelen wij. We doen dat naar de mate van onze bekwaamheid. Van niemand wordt met betrekking tot deze opdracht het onmogelijke geëist. Maar wat we kunnen doen, dat mag ook van ons verwacht worden.

De OKKN zet in op groei. Het zal bij ons niet zo gaan als in de Handelingen van de Apostelen (2,41): "Zij die zijn woord aannamen (van Petrus) lieten zich dopen en op die dag sloten zich ongeveer drieduizend mensen aan". We kunnen alleen groeien in geloof en in de vrijheid van de kinderen Gods om blijmoedig getuigenis af te leggen. Laat het

zichtbaar zijn dat wij bij Christus horen. Niet op een manier die anderen uitsluit, maar juist allen insluit. Jezus verkondigt immers een goed bericht dat voor alle mensen en voor heel de wereld bestemd is, en hij leeft dat ook voor. Dat maakt zijn getuigenis authentiek en gezagvol. Hij is wat Hij zegt. Moge dat bij ons ook zo zijn. Amen.